

Jak zajistit optimální průběh laktace

Louda F., Rákos M., Stádník L.

Katedra chovu skotu a mlékařství, AF ČZU Praha

Produkce mléka u dojnic je ovlivňována vlivy genetickými a vlivy vnějšího prostředí. Optimální vnější prostředí v nejširším slova smyslu umožňuje dojnici realizovat její genetické předpoklady pro produkci mléka a jeho složek. Za nejvýznamnější složku vnějšího prostředí lze považovat úroveň výživy a krmení, která se spolu s managementem podílí na výši mléčné užitkovosti z 60 – 70 %. Kráva přetváří přijaté živiny z krmiv rostlinného původu na plnohodnotnou mléčnou bílkovinu dvakrát až dvaapůlkrát výhodněji než na maso.

Pro bezproblémový průběh laktace u dojnice je rozhodující období začínající stáním na sucho, zvláště pak jeho poslední tři týdny před otelením a následné 2 týdny po otelení. Toto období nazývané též (CLOSE – UP PERIOD) je považováno za rozhodující pro dobrý začátek a následný průběh laktace, pro následné zabřeznutí dojnice i úroveň biologického zdraví v dalším období.

Nedostatečná péče o výživu dojnice v období (CLOSE-UP-PERIOD) zvyšuje rizika oslabení a následného onemocnění dojnic, které je doprovázeno sníženou užitkovostí a zhoršenou kvalitou produkovaného mléka i plodnosti.

Nízká energetická hladina v krmné dávce před a po otelení je typická pro krmnou dávku s nízkou koncentrací živin, kde většinou dochází k nevyváženosti z hlediska obsahu energie, dusíkatých a minerálních látek, stopových prvků a vitamínů. Krmná dávka postrádá požadovanou strukturu, může obsahovat i nadbytek lehce degradovatelného dusíku včetně dusičnanů, ketogenní kyseliny, mykotoxiny, případně rezidua pesticidů.

Nevyvážená krmná dávka vede k porušení fyziologické rovnováhy funkcí všech orgánů a životních pochodů. Dochází k narušení adaptační schopnosti, odolnosti organismu, zdraví, produkce a reprodukce. Tento stav organismu dojnic je nazýván metabolickou poruchou. Metabolické poruchy se u dojnice dostavují nejčastěji v období po porodu a v prvních třech týdnech laktace a ve stádě způsobují značné ekonomické ztráty.)

Metabolické choroby způsobují i další onemocnění v průběhu následné fáze laktace, jako například otok a zánět vemene, mléčnou horečku, poporodní komplikace, endometritidy, zadržení lůžka, onemocnění paznehtů, snížení činnosti předžaludku, nechutenství a snížení příjmu krmiva.

Cílem tohoto příspěvku je poskytnout informace o chovatelských opatřeních, kterými lze těmto onemocněním předcházet a nebo je rozpoznat.

Ztučnění jater lze považovat za průvodní jev metabolických poruch. Tento syndrom je způsobován hromaděním tuku v játrech. Lze jej nejčastěji pozorovat na konci období “stání na sucho” – poslední 2 – 3 týdny před otelením u krav se stupněm tělesné kondice vyšším než 3,5 stupně.

Dojnice, která v tomto období nepřijímá dostatek energie v krmné dávce začne mobilizovat svoje tělesné rezervy a játra mají za účel přeměňovat tento tuk na přímo využitelnou energii glukózu. Pokud mobilizace – využívání tělesných rezerv na energii je na nízké úrovni, játra stačí tuk přeměňovat. Pokud nastane stav, kdy kráva přestává přijímat krmiva a organismus využívá pouze tělesné tukové rezervy, začne se tuk usazovat v játrech a způsobuje snížení jejich funkčnosti. Tento proces porušení funkčnosti jater se stupňuje. Další prohlubování negativní energetické bilance vede k hypokalcemii, poporodní paréze, ketóze, acidóze, případně dislokaci slezu a dalším průvodním onemocněním.

Prevenici syndromu ztučnění jater v období CLOSE-UP-PERIOD v období 3 týdny před porodem a 2 týdny po porodu je následující:

- Vysokobřezí krávy v době stání na sucho ustájit samostatně, s možností dostatečného pohybu.
- Krmná dávka musí obsahovat strukturální vlákninu a jadernou směs obsahující dostatek energie v podobě degradovaného škrobu. Krmná dávka jaderné směsi se zvyšuje 3 týdny před porodem z 1 na 3 kg. Krmnou dávku doplnit zařazením PROPYLEN GLYKOLU.
- Pravidelně sledovat zdravotní stav dojnice. Příznakem začínajícího onemocnění je
 - a) zježená a matná srst – ztráta lesku
 - b) výrazné zpomalení pohybu dojnice
 - c) pomalu žere, nebo přestává přijímat krmivo
 - d) je cítit aceton z nozder a tlamy – příznak začínajících degradačních procesů
 - e) zajistit rozbor krve a moči na přítomnost acetonu a obsahu neesterifikovaných mastných kyselin
 - f) pH moči by měla být do pH 6 nebo maximálně do pH 7
 - g) zabránit stresu, který zvyšuje metabolizaci tukových rezerv a snižuje příjem krmiva
 - h) sledovat obsah složek mléka – dostupným ukazatelem pro rychlou orientaci je obsah močoviny v mléce, který by se měl pohybovat v hodnotách (4,5-5,5)
- Tělesná kondice v době stání na sucho by neměla být vyšší než 3 – 3,5 stupně. Pozornost zaměřit na pánev a posoudit vizuálně i pohmatem stav tukových rezerv na podocasní řase.
- U otelených krav zajistit co nejdříve pravidelné dojení a dostatek pohybu k odbourávání přebytečného tuku.